

TALABA QIZLAR HAYOTIDA PEDAGOGIK BILIMLARNING O'RNI

Raximova Roxat Boysoatovna

Toshkent tibbiyot akademiyasi o'qituvchisi

Tibbiy biologiya yo'nalishi 2 kurs talabalari

Baratova Zulayxo Salim qizi

Maqsudxo'jayeva Xadicha Mansur qizi

Annotatsiya: *Maqolada hozirgi kundagi pedagogik bilimlarning qizlar hayotida tutgan ahamiyati haqida so'z boradi. Shuningdek ta'lim jaroyonida qizlarga alohida e'tibor berish kerakligi hamda ularning o'qimishli kadr bo'lib yetishishlarida pedagogikaning o'rni ta'kidlab o'tilgan.*

Аннотация: *В статье говорится о важности актуальных педагогических знаний в жизни девушек. Также было подчеркнуто, что особое внимание следует уделять девочкам в образовательном процессе и роли педагогики в их становлении как образованной личности.*

Annotation: *The article talks about the importance of relevant pedagogical knowledge in the lives of girls. It was also emphasized that special attention should be paid to girls in the educational process and the role of pedagogy in their development as an educated person.*

Kalit so'zlar: *pedagogika, tarbiya, ta'lim, ko'nikmalar, steriotip, tajriba, iste'dod, oilaviy mojarolar, gender tengligi;*

Pedagogika, xuddi boshqa bolaning hayoti kabi, qizlarning hayotiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi mumkin. Har bir qizning individual ehtiyojlarini hisobga olish, shuningdek, ularning iste'dodi va qiziqishlarini rivojlantirish uchun xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi muhitni yaratish muhimdir. Bundan tashqari, pedagogika qizlarning ijtimoiy va kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam berishi, o'z-o'zini hurmat qilishni oshirishi va muammolar va nizolarni qanday hal qilishni tushunishga sarmoya kiritishi kerak. Tarbiya ko'p qirrali, uzoq davom etadigan jarayondir. Hayotimizni o'rab olgan muhitning hammasi-odamlar, narsalar, voqea-hodisalar, qizlarning ongida, xulq-atvorida ma'lum darajada iz qoldiradi, uni o'zgartiradi, va rivojlantiradi. Ota-onaning burchi mana shu rivojlanishni ziyraklik bilan boshqarib borishdir. Ota-onaning mehri, muruvvati, g'amxo'rliqi bolalar uchun suv va havodek zarur. Oila tarbiyasi kabi katta ma'suliyat birinchi navbatda ota va ona zimmasiga tushadi. Shu o'rinda bir narsani alohida aytish kerakki, bolalar tarbiyasida asosiy tayanch vazifa - Onadir. Ota ko'pchilik xalqlarda oilaning moddiy ehtiyojlarini qondirish va ta'minlash qolaversa oilaning xo'jalik ishlari bilan band bo'ladi. Shu o'rinda shuni alohida ta'kidlab o'tish zarurki, ona oilaning tayanchi kelajak avlodga ma'sul shaxs ekanki, uni voyaga yetqazib tarbiyalash yana ham murakkab ma'suliyatli jarayondir.

Bugungi kunga kelib qizlar odob, ahloq xulqi borasida juda ham o'zgarishlarni kuzatayotganimiz jamiyatimiz uchun achinarli holdir. Ayniqsa qizlarimizning har xil mazmundagi so'zlarni shlatishlari oiladagi muhit bilan bog'liq deya olamiz.. Bunday qizlarni jamiyatimizga foydadan ko'ra zararli va xavflidir.. U kelajakda qanday oilani vujudga keltira oladi, hali o'zini tarbiyasi yaxshi emas-u u bolalariga qanday tarbiya bera oladi degan savollar bizni qiynaydi. Kelajakning tarbiyasi yomonlashuviga ko'p ofatlarni yomon narsalarni kelib chiqishiga zamin yaratiladi. Dunyo hamjamiyati o'zbek ayollari o'zlarining zukkoligi, ahloq-odobi, muomalasi, xulq-atvori, halolligi, milliy kiyinishi, qolaversa sharmu-hayosi, or-nomusi, ibo-iffati, vafo-oriyat, mehroqibat, andisha, iymon-e'tiqod kabi sharqona ma'naviy-axloqiy fazilatlari bilan yuksak qadr-qimmatga, nufuzga, obro'ga ega bo'lgan va qizlar tarbiyasida shaxsiy namuna ko'rsatgan hamda hozir ham shunday bo'lib qoladi deb o'ylaymiz. Ming afsuslar bo'lsinki Turkistonning Chor Rossiyasi tomonidan bosib olinishi, sobiq sho'rolar tizimi davrida o'zbek ayollarining yuqorida ta'kidlangan ma'naviy-axloqiy fazilatlari, qadriyatlari juda kamsitildi. Oila hayotida buning ta'siri hozirda ham tugatilganicha yo'q. Hozirgi davrda ba'zi oilalarda yosh onaning ota vazifasini mahalliy sharoitda yoki xorijda: bolalarni qarovsiz qoldirishi natijasida o'z oilasidan uzoq yashash, bolalar tarbiyasini ota(opa, xola va boshqa tanishlari zimmasiga) yuklashi, oilani boqish ilinjida onalik burchini va vazifasini bajarmaslik, moddiy boylikni ma'naviy boylikdan ustun qo'yishi, o'z sha'ni va or-nomusini isnodga qo'yishi orqali oilasidan ajralishi, sharqona axloq-odobdan, ma'naviy merosdan uzoqlashish, g'arb madaniyatiga taqlidan kiyinish, xulq-atvor va turmush tarziga taqlid qilishi, umuman bola tarbiyasiga loqaydlik bilan qarash kabi voqealarning hayotda sodir bo'layotganligi oila tarbiyasiga xususan qizlar tarbiyasiga ma'naviy zarar etkazmoqda va milliy qadriyatlarning qadsizlanishiga hamda qizlarning milliy ongi, o'zlikni anglashi, millatdan faxrlanish kabi milliy tuyg'ularning tarkib topmasligiga olib kelmoqda. Bu hol esa yosh onalar tarbiyasida jiddiy nuqsonlarga olib keladi. Milliy ongi ya'ni fikri bo'lmagan ona o'z farzandlarini komil qilib tarbiyalay olmaydi.

Ba'zi usullar qizlarni ortiqcha tavakkal qilmasliklari uchun qo'llab-quvvatlash usullarini, har kimning shaxsiy hayotini hurmat qilishni va jismoniy, aqliy va hissiy himoya muhimligini ta'kidlaydi. O'qish qizlar uchun ham qiziqarli jarayon bo'lishi kerak, shunda ular o'z bilimlariga ko'proq qiziqish bildirishlari, shuningdek, axborot, ko'p qirrali va chuqur bilim olishga intilishlari kerak.

Qizlarga ijobiy ta'sirni maksimal darajada oshirish uchun pedagogika gender tengligini ta'minlashi va kamsitishning har qanday ko'rinishiga qarshi kurashishi kerak. Pedagoglar shahvoniy stereotip bo'lmagan o'quv materiallarini yaratishi va toza suv, oziq-ovqat, sog'liqni saqlash va ta'limdan teng foydalanishni ta'minlashi kerak. Qizlarning hayotini yaxshilash uchun ishlatilishi mumkin bo'lgan ba'zi usullar ham mavjud. Misol uchun, tikuvchilik darslari va boshqa texnik ko'nikmalar qizlarga yangi narsalarni o'rganishga yordam beradi va ularning o'ziga ishonchi va qaror qabul qilish qobiliyatini oshiradi. Faolroq turmush tarzi va sport gender stereotiplarini buzishga yordam beradi va kelajakda umr bo'yi muvaffaqiyatga aylanadi.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoevning tashabbuslari bilan mamlakatimizda bolalar sporti rivojida, jumladan, qiz bolalarning muntazam shug'ullanishiga katta e'tibor berilmoqda. Qizlar salomatligini, har tomonlama barkamol qilib voyaga etishi – bu millat genofondini asrash, oilada, jamiyatda sog'lom turmush tamoillarini rivojlantirishning muhim shartidir. 11 oktabr kuni Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan Xalqaro qizlar kuni etib belgilangan bo'lib, 2012 yildan beri bu sana har yili jahon bo'ylab turli davlatlarda qizlarning kamsitilishi, ularning ijtimoiy muammolariga e'tibor qaratish maqsadida nishonlanib kelinmoqda. Undan ko'zlangan maqsad – turli mamlakatlarda qizlarning kamsitilishi muammosiga jahon hamjamiyati e'tiborini jalb qilishdan iborat. Qizlarning ta'lim olishi, ijtimoiy va siyosiy huquqlardan, tibbiy xizmatdan foydalanishiga imkon berish uchun dunyo ahlining sa'y-harakatlarini birlashtirish ham bu sananing mohiyatini tashkil etadi.

Bugungi kunda bu borada mamlakatimizda qizlarimizning salomatligini mustahkamlash, ularning to'laqonli ta'lim olishlari, o'zlari qiziqqan kasb-hunarga ega bo'lishlari, qobiliyatlarini ro'yobga chiqarishlari, tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanishlari uchun barcha shart-sharoitlar yaratilmoqda. Xususan, sog'liqni saqlash sohasida qizlarni bolalikdanoq sog'lom o'sishlarini ta'minlash, ularning tibbiy savodxonligini oshirish borasida izchil choralar ko'rilmogda. Ta'lim sohasida ham qizlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlashga alohida e'tibor berilmoqda. Xususan, ular uchun oliy o'quv yurtlarida maxsus qo'shimcha qabul kvotalari joriy etildi. 2022 yildan boshlab ta'lim kontraktlarini to'lash uchun qizlarga ilk marotaba 7 yil muddatga foizsiz kredit berish joriy qilindi. Buning uchun, joriy yilda banklarga 1 trillion 800 milliard so'm, kelgusi besh yilda 8 trillion so'm mablag' ajratildi. Bundan tashqari ushbu o'quv yilidan boshlab, magistraturada o'qiyotgan qizlarning kontrakt pullari to'liq budjetdan qoplab beriladi. Jamiyatimizda olim ayollar ulushini sezilarli oshirish uchun doktorantura yo'nalishida xotin-qizlar uchun har yili kamida 300 tadan maqsadli kvota ajratilmoqda. Shuningdek, ehtiyojmand oila vakillari, ota yoki onasini yo'qotgan talaba qizlarning ta'lim kontrakti mahalliy budjetdan to'lanadi. Bularning hammasi jamiyat hayotida xotin qizlarning rolini oshirishga qaratilgan chora tadbirlardandir. Shuningdek, qizlarimizni erta turmush bilan bog'liq muammolardan asrash maqsadida nikoh yoshi erkaklar va ayollar uchun teng – 18 yosh deb belgilandi. Umuman, O'zbekistonda xotin-qizlarni har tomonlama qo'llab-quvvatlash borasida tizimli ishlar yo'lga qo'yilib, bu yo'nalishdagi muntazam monitoring olib borilmoqda.

Xulosa o'rnida shuni aytishimiz mumkinki, Jamiyatdagi har bir qiz millatning ertasi hisoblanada. Chunki, uning faoliyati, hech bo'lmaganda, bitta oilani qamrab oladi. Oiladagi muhitning ta'siri jamiyatning ildiziga borib tutashadi. Kelajak egalari sanaluvchi yoshlarni tarbiyalar ekan har bir qiz pedagogik tomondan ham, din tomondan ham atroflicha, chuqur bilimga ega bo'lishi shart. Qolaversa, qizlarning ushbu jihatlarda ham savodxonligi ahamiyatlidir:

- meditsinaga oid boshlang'ich tushunchalar;
- matematik savodxonlik;

- ona tilini yaxshi bilishi;
- odob-axloq normalariga oid bilimlar;
- urf-odat, milliy qadriyatlar, an'analarga hurmat;
- o'zini shaxs sifatida tanish.

Asrlar oshib, o'zbekning tarjimai holiga aylangan mentalitetimiz qoidalari texnologiya asrida ham qizlarimizga ziynat bo'lib xizmat qilishi xalqning muddaosidir. Ayol xilqatining haqiqiy qiyofasini belgilovchi bu kabi hislatlar esaqizlarning sharqona tarbiya olib, hayotda o'z o'rnini topishiga, qolavesa, ijtimoiylashuviga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ergasheva, Obod Norqulovna (2021). O'QUVCHI-QIZLAR TARBIYASIDA SHARQONA TARBIYANING O'RNI. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 1 (8), 718-726. -QIZLAR TARBIYASI
2. Qurbonova G. M., Gender tenglik va farqlar asosida ta'lim berish imkoniyatlari. //Электрон журнал. Замонавий таълим // Современное образование 2015, 12. 59-63 бет. (<https://cyberleninka.ru/> Мурожат санаси: 12.03.2021 й)
3. Boysoatovna, R. R. (2022). KASB TANLASH MOTIVATSIYASI NAMOYON BO'LISHIDA PSIXOLOGIK OMILLAR. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 1(11), 65-69.
4. . Boysoatovna, R. R. (2023). ABU ALI IBN SINO ASARLARIDA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK YONDOSHUVNING O'ZIGA HOS JIHATLARI. Scientific Impulse, 1(6), 419-423.
5. Boysoatovna, R. R. (2023). TALIM DARAJASI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBALARDAN FOYDALANISH. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(6), 490-496.
6. Rohat, R. (2021, February). THEORETICAL OVERVIEW OF THE PERSONALITY OF THE LEADER. In Archive of Conferences (pp. 42-44).
7. Boysoatovna, R. R., & Muxayyo, A. (2023). TIBBIYOT XODIMLARI O'RTASIDAGI IJOBIY MUHITNI YARATISHGA QARATILGAN PSIXOLOGIK TAVSIYALAR. Scientific Impulse, 1(6), 424-429.
8. Raximova R "O'RTA ASR SHARQ OLAMI YETUK MUTAFFAKKIRI ABU NASR FAROBIY ASARLARIDAGI PEDAGOGIK – PSIXOLOGIK QARASHLAR " Научный Импульс» 1 dekabr 2022
9. Zarnigor, N. (2022). RAHBAR PSIXOLOGIYASI VA UNING MEHNATIGA QO'YILADIGAN TALABLAR. INNOVATION IN THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 2(24), 121-125.
10. Zarnigor, N. (2022). TIBBIY PSIXODIAGNOSTIKADA KOGNITIV FUNKSIYALAR DIAGNOSTIKASI MUAMMOSI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 1(3), 43-46.

11. Boysoatovna, R. R. (2023). THE EFFECT OF TRUST BETWEEN THE DOCTOR AND THE PATIENT ON THE EFFECTIVENESS OF TREATMENT. Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities, 11(3), 482-485.